

Factoren die de dichtheid van weidevogels bepalen; een reactie

Aanvankelijk waren wij er zeer tevreden over dat in *Limosa* (62: 113) aandacht werd besteed aan ons rapport *Factoren die de dichtheid van weidevogels bepalen* (Musters *et al.* 1986). Een kniesoor die erover viel dat dit drie jaar na het verschijnen van het rapport gebeurde (in de rubriek "Recente artikelen"!)). Onze tevredenheid sloeg echter al gauw om in ergernis door de kwalificatie die recensent aan ons rapport had meegegeven. Die kwalificatie luidde namelijk: "Hoe zet ik alles tegen alles uit, laat daar SPSS [statistiek-programma] op los en ben dan blij verrast als er een positieve correlatie uitrolt".

De vraag is waarmee wij deze (dis)kwalificatie hebben verdiend en of daarmee recht wordt gedaan aan de bedoelingen, de kwaliteit en de uitkomsten van ons onderzoek. Allereerst de vraag of de kwalificatie recht doet aan de bedoelingen van ons onderzoek. De kwalificatie suggereert namelijk dat wij geheel stuurloos "alles tegen alles" hebben uitgezet. Niets is minder waar. Wij hebben heel gericht gezocht naar die (inrichtings- en beheers)factoren waarmee men de dichtheid van verschillende soorten weidevogels zou kunnen vergroten, óók in het kader van de moderne melkveehouderij. Ons onderzoek was dus heel direct gericht op een natuurbeschermingsdoel. Daarbij hielden wij er rekening mee dat men in het landelijk gebied niet altijd alle belangrijke factoren tegelijkertijd naar zijn hand kan zetten. Daarom is onderzoek naar de *afzonderlijke invloed* van verschillende beïnvloedbare factoren ("stuurvariabelen") op de dichtheid van verschillende soorten weidevogels dan ook noodzakelijk. De suggestie die van de kwalificatie uitgaat doet onze bedoelingen dus al geen recht.

Vervolgens de vraag of de kwalificatie recht doet aan de kwaliteit van ons onderzoek. Hebben wij "alles tegen alles" uitgezet en daar "SPSS op los gelaten", zoals wordt gesuggereerd? Hierboven kwam al ter sprake dat wij de afzonderlijke invloed van een aantal stuurvariabelen wilden nagaan. Als men de afzonderlijke invloed van dergelijke factoren wil onderzoeken en dus wil corrigeren voor de invloed van andere factoren, dan is de door ons gebruikte statistiek (variantieanalyse) een van de meest geëigende technieken daarvoor. Men kan dan in ieder geval niet met simpeler technieken volstaan. Overigens zij hier vermeld dat wij de invloed van de verschillende stuurvariabelen hebben onderzocht voor een grote verzameling polders (367) door het gehele land, waarbij elke polder als onderzoekenheid fungeerde.

Tenslotte de vraag of de kwalificatie recht doet aan de uitkomsten van ons onderzoek. Er wordt namelijk gesuggereerd dat wij, weliswaar tot onze grote blijdschap, maar toch vooral bij toeval een verband met bepaalde factoren hebben gevonden (waarschijnlijk per ongeluk omschreven als "positieve correlaties"). Omdat de kwalificatie het daarbij laat, suggereert deze bovendien dat onze studie overigens niets opleverde dat het vermelden waard is. Die suggestie is eveneens geheel onjuist.

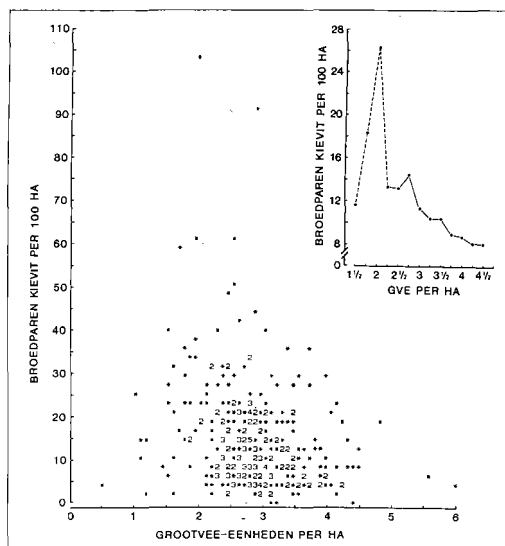
De meest interessante (en door ons ook uitvoerig beschreven en van commentaar voorziene) uitkomst is wellicht dat wij voor bepaalde factoren – tegen ieders verwachting in – helemaal geen verband vonden met de weidevogel-dichtheden en voor andere factoren – waarvoor op voorhand geen direct verband met weidevogel-dichtheden werd verwacht – juist wel. Zo vonden wij (op polderniveau!) bijvoorbeeld nauwelijks een verband tus-

sen weidevogeldichtheden en allerlei inrichtings-aspecten (zoals wegendichtheid en slootpeil bijvoorbeeld) en daarentegen wel duidelijke verbanden met allerlei bedrijfsvoerings-aspecten waarvan men niet zozeer een direct effect op de vestigings-dichtheden alswel op het broedsucces zou verwachten (de datum van de eerste snede bijvoorbeeld).

Al met al blijkt recensent ons rapport dus volkomen ten onrechte te hebben gediskwalificeerd. Zijn opmerkingen daarover doen immers noch enig recht aan de bedoelingen, noch aan de kwaliteit, noch aan de uitkomsten van ons onderzoek. Zou het kunnen zijn dat het afgeven op het gebruik van de statistiek (zoiets laat je "erop los") voortkomt uit de nog steeds bij heel wat biologen bestaande angst voor dit soort technieken? Een angst overigens waaraan met dit soort "boekbesprekingen" wederom en wel heel gemakzuchtig voeding wordt gegeven. Of is het zo dat recensent het rapport eigenlijk helemaal niet heeft gelezen?

Mogen wij hier met een kleine uitdaging komen voor het geval dat recensent het rapport wel heeft gelezen en toch zou willen volhouden dat er echt niets nieuws instond? Hierbij is een figuur gevoegd die een van de resultaten van ons onderzoek vormt. De figuur geeft de relatie weer tussen de veebezetting en de dichtheid van de Kievit in de onderzochte polders, *gecorrigeerd* voor de invloed van andere belangrijke factoren. Laat recensent eens aangeven waar dezelfde - *kwantitatieve* - informatie hierover al eerder in de literatuur kon worden gevonden!

Voor diegenen onder de *Limosa*-lezers tenslotte die het zich wat minder gemakkelijk willen maken dan recensent: ons rapport is telefonisch te bestellen bij het Centrum voor Milieukunde, (071) 277486. En daarnaast is over hetzelfde onderzoek twee jaar geleden een uitstekend artikel verschenen (Parmentier 1987, *Landbouwk. Tijdschr.* 99: 23-27). - C. J. M. Musters & W.J. ter Keurs

De relatie tussen veebezetting en de gecorrigeerde dichtheid van de kievit. Inzet: de gemiddelde dichtheid per klasse van 0.25 gve/ha. Het onderbroken traject is op een kleiner aantal polders gebaseerd dan de rest.

